

DŮM SOCIÁLNÍ PÉČE KRALOVICE, p.o.

Plzeňská 345, 331 41 KRALOVICE, IČO 49748190, www.dspkralovice.cz

☎ 373 301 111, fax 373 301 112, e-mail: podatelna@dspkralovice.cz

3/12

NÁŠ DOMOV

DSP KRALOVICE

ZÁŘÍ – LISTOPAD 2012

ÚVODNÍ SLOVO

Milí čtenáři,

tři měsíce uplynuly jako voda, a proto už je pro vás připraveno nové číslo našeho časopisu **Náš domov** pro období **září až listopad**. Pomalu se tedy přesuneme z letního období do toho podzimního. Snad vám tento přesun zpříjemní i některé články v našem časopise. V tomto čísle budeme opět vzpomínat. Například na herečku z filmů pro pamětníky Lídu Baarovou nebo na vznik a vývoj Jablonecké bižuterie. Poznáme památku z okolí Kralovic a to zříceninu hradu Krašov. V rubrikách o zdraví se dozvíte, jak je to s pitím kávy a jejím vlivem na náš organismus a také o vysokém cholesterolu, jeho příčinách a prevenci. Pro zasmání a dobrou náladu si můžete přečíst pár vtipů o zvířatech, vyplnit doplňovačky nebo si procvičit paměť hádankovým kvízem. Protože už zanedlouho začne opadávat listí ze stromů a přiblíží se podzim, dozvíte se také, jak je to s přírodou a s lesními živočichy v nadcházejících třech měsících. Nakonec jsem si pro vás připravila tři krátké povídky od pana Josefa Fouska, jehož povídky jsou ze života a o životě. Dále děkuji paní Černé, která opět vybrala ze své tvorby jednu báseň a jednu krátkou povídku. Doufám, že si každý najdete v časopisu to své, že vás pobaví, zaujme a v něčem možná i poradí.

Adéla Fenclová, DiS.
sociální pracovnice a redaktorka časopisu

NAROZENINY SLAVÍ

ZÁŘÍ

- 1. 9. Krojová Marie
- 8. 9. Sidorjaková Sidonia
- 10. 9. Myslivcová Hana
- 19. 9. Hrabětová Anna
- 21. 9. Walter Václav

ŘÍJEN

- 1. 10. Kodimová Blažena
- 4. 10. Urbanová Anna
- 5. 10. Jindříšek Tomáš
- 6. 10. Fuksa Otto
- 11. 10. Tumová Vlasta
- 12. 10. Bučko Anton
- 13. 10. Mašek František
- 15. 10. Svobodová Jarmila
- 21. 10. Nováková Marie

LISTOPAD

- 1. 11. Rábová Marie
- 2. 11. Václavíková Marie
- 3. 11. Klausová Božena
- 6. 11. Hrbek Jan
- 14. 11. Novák František
- 24. 11. Kovaříková Marie

VŠEM OSLAVENCŮM SRDEČNĚ GRATULUJEME

OHLÉDNUTÍ

V rubrice ohlédnutí si připomeneme prostřednictvím několika fotografií uplynulé tři měsíce a zavzpomínáme na akce a výlety, kterých jste měli možnost se v létě zúčastnit. Například Zahradní slavnost, která se konala 23.6.2012 osobně ji hodnotím, jako velmi vydařenou. Počasí nám přálo, snad i vám všem se ten den líbil a užili jste si zpěvu, tance a zábavy do sytosti. Dále jste podnikali různé výlety do okolí Kralovic, ale i mnohem dál např. do Lysé nad Labem na výstavu s názvem Šikovné ruce, kde se úspěšně umístila se svým výrobkem naše klientka paní Anna Urbanová.

Zahradní slavnost a Den otevřených dveří

Lysá nad Labem výstava „Šikovné ruce“

Výlet do Fantasy golf parku v Plasích

Výlet na statek do Kočina

SLAVNÁ HEREČKA Z FILMŮ PRO PAMĚTNÍKY

Lída Baarová

Narozena 7. 9. 1914 v Praze

Zemřela 27. 10. 2000 v Salzburgu

Lída Baarová, vlastním jménem Ludmila Babková, pocházela z Pražské podnikatelské rodiny. Umělecké jméno si zvolila podle rodinného přítele, spisovatele Jindřicha Šimona Baara.

Na dětství, strávené v domě na Letné, vzpomínala slečna Baarová velmi ráda - volný čas dělila mezi první baletní krůčky, krasobruslení a návštěvy divadla, které jí učarovalo. Třebaže rodiče její volbou nebyli příliš nadšeni, studium konzervatoře jí nakonec schválili.

Již v 2. ročníku si mladičkou Lídu vyhlédl režisér M. Krňanský do svého snímku Kariéra Pavla Čamrdy (1931), ve kterém sedmnáctiletá studentka debutovala. Tehdejší prvorepublikové režiséry zaujal její slovanský šarm a krása, výhodou bezesporu byla také znalost jazyků- Lída hovořila plynne anglicky, německy, španělsky a částečně italsky. Po několika menších rolích v dnes již zapomenutých filmech si v r. 1932 konečně "stříhla" hlavní a dokonce dvojroli v úspěšné komedii Lelíček ve službách Sherlocka Holmese, kde jí partnerem byl slavný Vlasta Burian a režisérem neméně slavný Karel Lamač. Baarová prožívala svůj "zlatý věk", točila několik filmů ročně - Funebrák (1932), Madla z cihelny (1933), Její lékař (1933), Grandhotel Nevada (1934), Dokud máš maminku (1934), poznala filmového mecenáše Miloše Havla (strýce Václava Havla), byla představena režisérům zvučných jmen - Vladimíru Slavínskému, Maci Fričovi nebo Janu Svítákovi a s Karlem Lamačem a posléze Karlem Antonem se na kratší čas i citově sblížila.

Není divu, že si pohledné české herečky všimli i v zahraničí a tak se jednadvacetiletá Lída dostala na pozvání nejznámější evropské filmové společnosti UFA poprvé do Berlína, kde vznikl jeden z jejich nejznámějších zahraničních snímků Barkarola (1935). Baarová v něm po boku českého milovníka Rolfa Wanky ztvárnila nejkrásnější ženu historických Benátek a pravděpodobně v tomto snímku okouzila tehdejšího německého ministra propagandy J. Goebbelse. Při natáčení se mimo jiné potkala také s tamějším populárním představitelem Gustavem Fröhlichem, se kterým prožila téměř 3 roky uměleckého i soukromého života. Evropě již de facto vládl Hitler, v Československu převzal úřad prezidenta po nemocném T. G. Masarykovi Edvard Beneš a fašisté chystali židovské pogromy.

Svět filmu však zasažen nebyl a Baarová šla z filmu do filmu - Muž přes palubu (1935), Komediantská princezna, Švadlenka (1936), Lidé na kře, Panenství (1937). Vztah s Fröhlichem však dostával trhliny, jeho rozvod se vlekl a vytížená herečka navíc po prodělané gynekologické operaci již nemohla mít děti. V průběhu předválečné olympiády v Berlíně (1936) byla šestadvacetiletá Lída představena Josephu Goebbelsovi, tehdejšímu německému ministrovi propagandy. Ve dnech sportovního svátku poznala Baarová osobně i samotného Hitlera a po několika setkáních propadla kouzlu "kulhavého d'ábla", jak Goebbelsovi přezdívali.

Několik let požívala mladá herečka exkluzivního postavení milenky mocného muže třetí říše, také profesně byla na vrcholu - právě v tomto období se objevila společně se svou mladší sestrou Zorkou v melodramatu Ohnivě léto (1939) a v nezapomenutelné až nadčasové komedii Dívka v modrém (1939), kde suverénně ztvárnila dvojroli komtesy Blanky a studentky Vlasty. Vtipný námět, nádherný kostým, perfektně zvládnutá staročeština a prvorepublikoví herci zvůčných jmen dodnes řadí tento kostýmní film pro pamětníky mezi nejoblíbenější. Také historický snímek Maskovaná milenká (1940) přinesl L. Baarové uznání kritiků i pochvalu diváků. To už se však nad její kariérou stahovala mračna, Goebbelsova manželka Magda intervenovala u samotného Hitlera a charismatický ministr (třebaže v poblouznění uvažoval i o rozvodu) poslechl - česká milenká upadla v nemilost.

Pochopitelně hrála dál- Pekařka (1942), Mě neoklameš (1943), Ještě žít (1944), ale oproti dřívějším filmům byly tohle pouze štěky, dnes již zapomenuté. Mračna se schylovala nejen nad nacisty a pád tisícileté říše byl neodvratný, ale Damoklův meč visel i nad českými kolaboranty a přísluhovači. Třicetileté herečce veřejnost i branná moc nikdy neodpustily její známost s Goebbelsem, a třebaže vyšetřovatelé po válce museli konstatovat, že Lída Baarová nikdy nikoho neudala (na rozdíl od mnoha jejích hereckých kolegů a kolegyně), vymstil se její vztah s německým ministrem nejen jí, ale především blízké rodině.

Na podzim r. 1945, kdy byla Lída Baarová vazebně vyslýchána, museli jejímu otci v důsledku tuberkulózního zánětu amputovat nohu a její maminka v pouhých šestapadesáti letech zemřela při výslechu na infarkt. Jak Baarová vzpomínala ve své autobiografii Života sladké hořkosti - myslela, že snad už ani hůř být nemůže, bohužel ji však čekala ještě jedna rodinná tragédie. Její mladší sestra Zorka, nadaná, ale i nervově labilní herečka, nevydržela psychický teror, jízlivé poznámky některých kolegů a následný vyhazov z divadla a koncem března r. 1946 spáchala sebevraždu skokem z okna jejich vily na Hanspaulce- bylo jí necelých dvacet pět let.

Po roce věznění, kdy se v závěrečné zprávě konstatovalo, že jediným proviněním Baarové byl milostný poměr s Goebbelsem a to ještě v době předválečné, byla nešťastná herečka propuštěna na svobodu a vánoce 1946 již trávila nejen se svým otcem, ale i Marcelou Nepovímovou, později Babkovou (1919-2005), která se v této těžké době o něj starala. Svátky klidu s nimi prožíval také Jan Kopecký (synovec ministra Kopeckého), na jehož přímlovu vlastně Lídu pustili. Svého o osm let mladšího obdivovatele si Baarová v červenci 1947 vzala a do světa umění se vrátila se zájezdovým loutkovým souborem.

Po únoru 1948 hledala už podruhé svobodu za hranicemi, tentokrát ji i s manželem i přes různé peripetie čekal azyl v rakouském Salzburgu. Několik let hrála menší role ve filmu i v divadle, vystupovala pohostinsky i v Argentině a Itálii, ale manželství s Kopeckým se rozpadlo - oba si našli nové partnery. Druhým manželem kdysi slavné herečky se stal (teprve r. 1969) rakouský lékař Kurt Lundwall (původem z Opavy), se kterým strávila téměř 20 šťastných partnerských let - až do r. 1972, kdy zemřel. Charakterní divadelní role ji potkaly až ve zralém věku, na svou dřívější hvězdnou kariéru však nikdy nenávázala a v r. 1958 rolí matky v dramatu Nebe v plamenech svou uměleckou činnost zakončila.

Po mnoha letech se v Dusseldorfu setkala se svou bývalou láskou Gustavem Fröhlichem, nevzpomínala však na toto setkání ráda. Velmi se sblížila s otcovou druhou ženou Marcelou, která se své herecké kariéry naprosto vzdala a o Lídina otce pečovala až do jeho smrti v r. 1965. Obě ovdovělé starší dámy se několikrát setkaly v Rakousku a po r. 1989 i v Praze, investigativnímu novináři Stanislavu Motlovi se vyzpovídala do knihy Prokletí Lidy Baarové. I podzim svého života trávila osaměle, zahořkle a v říjnu 2000 tato kdysi krásná žena vydechla naposledy. Teprve po smrti se vrátila do své vlasti a je pochována v rodinném hrobě ve Strašnicích vedle všech svých blízkých.

POZNÁVÁME PAMÁTKY V OKOLÍ KRALOVIC

Hrad Krašov

Zřícenina hradu Krašov se nalézá asi 8 kilometrů jihovýchodně od Kralovic. Krašov patří mezi nejstarší české šlechtické hrady. Založil jej před rokem 1232 Jetřich z rodu Hroznatovců.

Hrad Krašov stál na skalnatém ostrohu nad řekou Berouňkou a Brodeslavským potokem. Hrad se skládal z předhradí a vlastního hradu. Předhradí je umístěno výše než hrad, který tak byl částečně kryt před nepřátelskou střelbou. Na předhradí bývala podle nových výzkumů zahrádka, lázeň, krčma, kovárna, pivovar, sladovna, cihelna a dva sklepy. Z předhradí se vcházelo padacím mostem nad hlubokým příkopem do brány vlastního hradu. Vedle brány stávalo obytné stavení, za ním vysoká okrouhlá věž, dosud v základech zachovaná, na konci nádvoří byl dvoupatrový palác a kaple sv. Ludmily. Z paláce zbyly dnes jen zříceniny. Během své existence prodělal hrad několik stavebních etap. Původní hrad představuje areál prvního nádvoří. V čele nádvoří stála věž s břitem (podle výzkumu nejstarší věž s břitem na našem území).

Hrad postavil před r 1232 Jetřich, synovec Hroznaty, po němž se tento rod nazývá Hroznatovci. Jetřich dostal od krále Václava I. v této krajině pozemky a již v roce 1232 se psal z Krašova. Ještě ve 13. století došlo k přestavbě a rozšíření hradu. Byla vybudována obvodová zeď prvního nádvoří a nová kruhová věž, jež se stala dominantou hradu. Později byl hrad znovu přestavován ve slohu gotiky. V první polovině 14. století patřil hrad Vilémovi Švihovskému z Rýzmběrka (zemřel roku 1360). Jeho synové Půta a Břeněk prodali Krašov asi koncem 70. let 14. století. Albrechtovi z Kolovrat. V té době patřily k hradu Krašovu vsi Bohy, Borek, Kozojedy, Milíčov a Rakolusky. Po smrti Albrechta z Kolovrat zdědil roku 1393 hrad Krašov jeho syn Albrecht mladší (zemřel r. 1413) jeho synové Bedřich a Hanuš byli katolíci, a přesto na počátku husitských válek značně rozšířili své panství na úkor plaského kláštera. Hanuš bydlel na Krašově, Bedřich na Libštejně. Husité několikrát přitáhli do zdejší krajiny, ale o dobytí hradu se nikdy nepokoušeli, neboť pro svou polohu byl opravdu nedobytný. Hanušův syn Albrecht prodal hrad Krašov roku 1485 Jetřichovi Bezdrůžickému z Kolovrat. Jetřichův nástupce syn Jan zahynul v roce 1526 v bitvě u Moháče. Protože jeho druhému

ještě nezletilému synovi Jetřichovi mladšímu patřil ještě Buštěhrad, prodali jeho poručníci v roce 1529 Krašov s městečkem Kozojedy a vsi Milíčov, Třimany, Rakolusky, Borek, a Bohy Mikulášovi Svitákovi z Landštějna za 3250 kop grošů míšeňských. Za Mikulášova

synovce Viléma Svitáka, posledního svého rodu, byl hrad dále upravován. Budovy byly zceleny a opatřeny sgrafity. Vilém Sviták se však zadlužil, a proto rozprodával části statku, až nakonec v roce 1589 prodal i hrad Krašov s podhradím, dvůr Rohy, městečko Kozojedy, vsi Třimany, Bohy, Rakolusky a Borek Ferdinandovi Ronšperkovi z Držkovic. Nový majitel byl však roku 1595 z finančních důvodů nucen postoupit panství Jeronýmovi staršímu Hrobčickému z Hrobčic na Manětíně za 27.500 kop grošů míšeňských. Avšak ani v jeho rodě Krašov dlouho nezůstal a již v roce 1616 jej koupila Helena Regina Příchovská. Její manžel, věrný stoupenec Habsburků, prodal roku 1631 hrad s předhradím Janu Davidovi Boryňovi ze Lhoty za 32.000 kop grošů míšeňských.

Okolí hradu Krašov bylo za třicetileté války zpustošeno. Všude se potulovali vojáci a nikde nebylo bezpečno. Samotný hrad přečkal toto období v porovnání s jinými hrady celkem dobře, ale přesto se na něm negativně projevovalo časté střídání majitelů a malé prostředky vynakládané na jeho údržbu.

Posledními významnými majiteli Krašova se stali roku 1678 opati z nedalekého Kláštera Plasy, kteří také provedli v 18. století řadu barokních úprav. Po zrušení kláštera v roce 1785 byl hrad ponechán osudu a rychle pustl. Při opravě dvora Rohy dala správa náboženského fondu lámat kámen z hradu a také okolní obyvatelé začali používat budov, jako přírodního kamenného lomu. V roce 1800 byl hrad již zříceninou. Roku 1931 založili místní nadšenci Spolek pro zachování hradu Krašova, kterému se o šest let později podařilo hrad odkoupit od rodiny Metternichů a ihned se pustit do jeho oprav. Spolek pro zachování hradu Krašova zde vybudoval turistickou ubytovnu a svými neodbornými zásahy zapříčinil nenahraditelné ztráty celé řady archeologických informací. Mnoho poznatků o podobě hradu přinesl v letech 1970-71 archeologický výzkum vyvolaný kontroverzními úpravami Spolku.

V okolí hradu se rozkládá přírodní rezervace Krašov, která je součástí přírodního parku Hřešihlavská.

ZDRAVÍ

VYSOKÝ CHOLESTEROL

Cholesterol je látka podobná tuku, která je trvale obsažena v krvi. Organismus potřebuje určité množství cholesterolu k udržování buněčných membrán a zachování dalších životních funkcí.

Vysoký cholesterol ale vede k ucupávání cév, které může být příčinou srdeční a mozkové příhody. Lékaři doporučují udržovat hladinu celkového cholesterolu nižší než 5,6 milimolů v jednom litru (ideální je kolem 5,2 milimolů).

Příčiny vysokého cholesterolu

Vysoké hodnoty cholesterolu bývají spojovány se stravou obsahující velké množství živočišných tuků, jako je hovězí maso, máslo a výrobky z plnotučného mléka, palmový olej a nasycené tuky používané v průmyslově zpracovaných potravinách. Od této teorie se ale dnes již upouští, protože cholesterol z potravy se vstřebává poměrně málo a jeho hodnoty jsou ovlivněny hlavně cholesterolem vytvářeným v těle. Tvorba cholesterolu je však jistě stimulována vysokým příjmem nasycených tuků. Nadměrná váha, kouření a nedostatek pohybu rovněž přispívají ke zvyšování hladiny cholesterolu a roli zde hraje také dědičnost.

Prevence vysokého cholesterolu

Ze dvou hlavních faktorů, dědičnosti a životosprávy můžeme upravit pouze jeden. Prevencí je tedy dodržování zásad zdravého životního stylu.

Dobré rady pro prevenci vysokého cholesterolu

- ♥ hlídat si váhu – v případě obezity si nechat navrhnout vhodnou dietu
- ♥ hlídat si příjem tuků – měly by představovat maximálně 30% celkové energie a dávat přednost rostlinným a rybím tukům
- ♥ přijímat větší množství vlákniny
- ♥ více konzumovat ovoce a zeleninu
- ♥ snížit příjem alkoholu či ho zcela vyloučit
- ♥ častěji zařazovat do jídelníčku ryby a nízkotučné mléčné výrobky
- ♥ omezit příjem soli 6g/den
- ♥ omezit smaženou a pečenou stravu, dávat přednost vaření v páře a dušení

28. ZÁŘÍ – DEN ČESKÉ STÁTNOSTI

Tento den souvisí s uctíváním knížete Václava, který patřil v 10. století ke třetí generaci vládnoucího rodu Přemyslovců. Od roku 2000 slavíme 28. září, jako Den české státnosti. Osmileté panování knížete znamenalo christianizaci Čech, což byl jediný způsob, jak stmelit tvořící se stát, zajistit jeho existenci a povznést ho kulturně a duchovně. Hned poté, co byl úkladně zavražděn svým bratrem Boleslavem, začali Čechové Václava uctívat jako mučedníka a patrona své země. První kostel mu byl zasvěcen již r. 972 na Proseku (dnes Praha). Svatým byl Václav prohlášen brzy po své smrti, kdy byly jeho ostatky převezeny z Boleslavi do pražské rotundy v místě dnešního chrámu sv. Víta. Svatováclavská tradice se stala ústředním motivem českého středověkého státu již v 10. st. a svého vrcholu dosáhla za Karla IV. Ten přispěl k oslavě sv. Václava a jeho babičky sv. Ludmily pojednáním, v němž zdůraznil jejich státotvorné poslání. Karel IV. svěřil do ochrany patrona sv. Václava českou svatováclavskou korunu jako symbol české státnosti a dal nad jeho hrobem v chrámu sv. Víta vystavět k jeho poctě nádhernou Svatováclavskou kapli s cyklem maleb z jeho života. O oblibě sv. Václava v zemi svědčí přes 330 chrámů a kostelů jemu zasvěcených. V našem století byl k poctě sv. Václava vztyčen jeho monumentální jezdecký pomník od J. V. Myslbeka, kde je národní svátec ve společnosti dalších patronů a patronek země české z doby přemyslovské: sv. Ludmily, sv. Prokopa, sv. Vojtěcha a sv. Anežky České. Do jeho blízkosti přicházejí lidé v nejvýznamnějších chvílích života země. 28. října 1918 zde proběhla demonstrace ke vzniku československého státu, zde byl ohlášen konec 2. sv. války, ale předtím i zřízení protektorátu a v r. 1948 i „vítězství pracujícího lidu nad reakcí“. Před zraky sv. Václava se pro svobodu své země upálili Jan Palach a Jan Zajíc. Zde také nakonec zvonili občané klíči a za tichého souhlasu sv. Václava si bez krveprolití vydobyli cestu k demokratické společnosti.

Pomník sv. Václava pod budovou Národního muzea

VZPOMÍNKY NA DOBY MINULÉ

Jablonecká bižuterie

Počátek 19. století utvrdil podnikatele v Jizerských horách, že jediným obchodním artiklem je právě bižuterie. A v této době se z jabloneckého kraje stává bižuterní oblast. Při horských říčkách vyrůstají nové brusírny, na kopcích vznikají mačkárny a ze spousty chalup se stávají domácí dílny.

Dominantní byla v této době výroba broušených skleněných perlí a bižuterních kamenů. Koncem 20. let 19. století se na výrobě skla podílelo téměř 6000 lidí. Výrobci ve 30. letech 19. století již měli v nabídce téměř 100 druhů bižuterie a skleněných výrobků. Zasluhou nových výrobních postupů a zručnosti obchodníků se kvalita a objem jablonecké bižuterie systematicky zvyšovala. S rozmachem výroby skleněné bižuterie a lustrového skla souvisel vznik a rozvoj mačkáren, nevelkých staveb s charakteristickým dýmníkem, které dávají kraji zvláštní ráz. Velký rozkvět zažívalo broušení skla a skleněné bižuterie. Statistika hovoří, že broušením skla se živilo 1700 lidí. Jen na Smržovsku stálo 131 brusíren. Na významu nabylo foukání a vinutí skla.

V průběhu druhé poloviny 19. století se nabídka jablonecké skleněné bižuterie velmi rozšířila, a to nejen v již zavedených oborech. Vznikaly i zcela nové výrobní druhy. Jablonec nad Nisou byl vnímán, jako skutečné centrum obchodu se skleněnou bižuterií. Dařilo se zejména bižuterním kamenům, perlím, na významu nabyly imitace pravých perel, stříbřené duté perle a vánoční ozdoby. Nicméně symbolem prosperity se staly broušené skleněné knoflíky.

Díky závislosti na exportu do zahraničí se rok 1873 dá pro Jablonecko nazvat globální ekonomickou krizí. Ta velmi těžce dopadla na skleněnou bižuterii. Ne všechny výrobce však krize zasáhla naplno. Poměrně dobře se dařilo výrobcům foukaných perlí, sekaných perliček a skleněných knoflíků. V 80. letech se díky novým odbytištím, zejména v Indii, ale i v islámských zemích rozběhla výroba skleněných náramkových kroužků. Pro tyto kroužky, které sloužily jako ozdoby či talismany, se mezi

jabloneckými obchodníky vžil název bangle. Jablonecké skleněné kroužky byly levnější náhradou za čínské porcelánové. Poptávka po banglích byla vysoká, proto někteří podnikatelé zakládali výrobní podniky přímo v Indii. Nicméně tato léta nebyla idylická a snadná. Tlak na výrobce způsobovalo i nově zavedené strojní broušení skleněných imitací diamantů, které se začalo užívat ve Francii. Na tento fakt pružně zareagoval Daniel

Swarovski a sestrojil plně funkční stroj na broušení skla. V roce 1892 si svůj vynález

nechal patentovat a 3 roky poté přemístil výrobu do tyrolského města Wattens, aby svůj nápad mohl lépe chránit před jabloneckou konkurencí. V roce 1880 byla založena Jablonecká bižuterní škola, která navázala na tradici vzdělávacího ústavu, který ve městě působil v letech 1870-1874. Ještě před koncem 19. století začala na významu nabývat i výroba špendlíků, smaltované bižuterie, záponek a svorek, řetízků a broušení kovů. Vedle stříbření, zlacení, malování či zasazování bižuterních kamenů se prosadila galvanizace. Nejvýznamnější novinkou však byla jetová (černá) bižuterie, která imitovala jak anglické gagátové šperky, tak skleněné francouzské a německé napodobeniny. Není náhodou, že v roce 1890 tvořila výroba kovové bižuterie více než 50% vývozu jabloneckého zboží. Koncem desetiletí pracovalo v kraji na 500 pasířských dílen a v oboru výroby kovové bižuterie pracovalo na 2000 lidí.

Léta před první světovou válkou nebyla pro jabloneckou skleněnou bižuterii příliš příznivá. Malé výrobce z trhu vytlačovala tovární výroba šperků, kde si již stalo strojní broušení standardem. Na rozdíl od skleněných šperků, výroba kovové bižuterie stoupala, hlavně díky zavádění nových technologických postupů. Po roce 1900 byla takřka k dokonalosti dovedena galvanizace, v dekorování se prosadila aerografie (stříkání barvou). Také se utěšeně rozbíhá výroba nábytkového kování, svítidel a produkce hliníkových příborů a nádobí. Tento rozvoj přerušila první světová válka, během které vývoj a výroba stagnovala.

Po roce 1925 se nejvýznamnějším oborem jabloneckého průmyslu stala opět kovová bižuterie. Její podíl na celkovém vývozu činil až 60%. Největšími odbytišti byly Německo, USA a Indie.

Vše se změnilo 29. října 1929. Světová hospodářská krize naplno postihla všechny obory jablonecké bižuterie. Nezaměstnanost na Jablonecku dosáhla hrozivých 80% a vývoz bižuterie klesl oproti normálu o 32%. Neutěšená situace trvala až do roku 1934. V letech 1934-1935 se začala situace stabilizovat, čemuž dopomohla i vydaná vládní nařízení, která upravovala poměry ve sklářském a bižuterním podnikání. Bižuterní výroba začala opět stoupat. Velmi dobře se dařilo výrobě skleněných knoflíků a i výrobci kovové bižuterie zaznamenali opět nárůst výroby.

Bohužel nic netrvá věčně a tak další rána přišla v roce 1938, kdy se Jablonecko stalo součástí nacistického Německa. Důsledek připojení Sudet k Německu byl bojkot jabloneckého zboží v USA, Kanadě a Velké Británii. V roce 1939 vypukla druhá světová válka. Výroba skleněné a kovové bižuterie neustala, ale mnohé podniky byly převedeny na válečnou výrobu. V roce 1945 válka skončila, ale nedá se říci, že zavedeným výrobcům bižuterie svítila

naděje na lepší časy. Ještě v průběhu roku 1945 vešly v platnost Benešovy dekrety a došlo k vyvlastnění téměř všech výrobních a vývozních firem. Místa původních majitelů zaujali národní správci nebo ředitelé národních podniků. V roce 1948 došlo ke znárodnění zbývajících malých živností a tím končí éra bižuterního podnikání na Jablonecku.

Do roku 1950 byly všechny jablonecké sklárny, výrobní a exportní firmy zestátněny a včleněny do národních podniků. Od roku 1948 se o vývoz skla staral národní podnik Skloexport. Z něj byla v roce 1952 vyčleněna samostatná společnost Jablonex, která se specializovala na vývoz bižuterie. Prostřednictvím Jablonexu museli nabízet své zboží všechny státní podniky, které se podíleli na výrobě jablonecké bižuterie. V průběhu 50. let skleněná a kovová bižuterie skomírala. Důvodem byla ztráta tradičních západních trhů, které se nyní staly “nepřátelské”.

Šedesátá léta lze označit za období přínosné. Většina státních podniků prošla modernizačními kůrami. Začala výstavba nových továren. Do skláren byl zaváděn zemní plyn. Instalovány byly velkokapacitní vanové pece, nové poloautomaty a automaty, či celé výrobní linky. Z Československa se stávala velmoc ve výrobě bižuterie. Jako zajímavost lze uvést, že mezi léty 1971-1980 podniky sdružené do koncernu Jablonecká bižuterie zaměstnávaly v průměru 26 700 zaměstnanců, z tohoto počtu je téměř 9000 domácích dělníků. Všichni zaměstnanci v oboru bižuterie vyprodukovali zboží v hodnotě 1,7 miliardy Kčs. Nejlépe si v těchto letech vedla kovová bižuterie, která vytvářela průměrný obrát 890 milionů Kčs.

Sametová revoluce v roce 1989 přinesla razantní změny nejen v oboru bižuterie. Státní podnik Jablonecká bižuterie v roce 1990 zanikl a z něho vzniklo 13 samostatných státních podniků, které byly v rámci tzv. velké privatizace převedeny do soukromého vlastnictví.

V 90. letech se hlavními hráči ve výrobě a prodeji bižuterie staly akciové společnosti

V současné době jsou na trhu 2 dominantní společnosti – Preciosa a Jablonex Group. Roční obrát obou společností se odhaduje až na 8 miliard. Společnosti v jabloneckém regionu zaměstnávají 7500 zaměstnanců.

KÁVA A ZDRAVÍ

V současné době kávu denně konzumuje přes 70 procent všech obyvatel evropského kontinentu. Už od jejího objevení se připravuje v podstatě stejným způsobem: zrna zelené barvy, získané z plodů rostliny zvané kávovník, se nejprve upraží, aby se pak pomleli na prášek a zalili horkou vodou. Dnes existuje tolik druhů kávy a způsobů její přípravy, že se v nich běžný smrtelník nevyzná. Kávu znají lidé ve všech koutech světa a nepřekvapí, že je jedním z celosvětově nejoblíbenějších nápojů.

Není známo, kdy první člověk přišel na účinky kávy a uvařil z jejích bobulí první nápoj, ale existují dva příběhy o původu kávy. První pochází od arabského lékaře jménem Rhazes, který se zmínil o kávě, jako o léku někdy kolem roku 900 př.n.l.. Druhý příběh je o etiopském pastevci koz jménem Kaldi (asi 300 let př.n.l.) ten si všiml, že jeho kozy jsou velmi aktivní po požití jakýchsi červených bobulí. Vyzkoušel to také a pocítil rovněž novou energii. Svěřil se mnichům v blízkém klášteře, kteří začali bobule jíst, aby byli bdělí během večerních motliteb. Mniši zjistili, že lze z těchto bobulí připravit chutný nápoj zvaný káva. Prvním Čechem, který kávu ochutnal, byl prý Kryštof Harant z Polžic a Bezdruzic.

Nápoje připravené z kávových zrn mají příznivé účinky na lidský organizmus. Samozřejmě pouze za předpokladu, že jsou konzumované v přiměřeném množství – optimální jsou tři šálky kávy denně. Nejvýznamnější složkou kávy je kofein. Jeho množství je závislé na odrůdě kávovníku, způsobu pražení a postupu, kterým byl šálek s kávou připraven. Kofein má stimulační účinky na krevní oběhový systém (zlepšuje schopnost soustředit se a odbourává pocit únavy). Část kofeinu se v lidském těle dostává i do mozku, kde působí svým stimulačním účinkem a navazuje pocit dobré nálady. Káva také zvětšuje podíl žaludečních šťáv a usnadňuje nám tak trávení zkonsumovaných potravin. Z těla je kofein obvykle vyloučen po šesti hodinách. Kofein působí také jako diuretikum – tělo se snaží této látky zbavit tím, že zvýší odvod tekutin, a to močením a zvýšeným pocením. Proto by ten, kdo pije více šálků kávy denně, měl současně doplňovat více tekutin, nejlépe čistou pramenitou vodu. V dřívějších dobách převládal mezi lidmi rozšířený názor o škodlivém účinku kávy, jako původce za vznik rakovinného bujení. Moderními výzkumy však byla dokázána přesně opačná vlastnost. Káva může působit preventivně proti vzniku onemocnění s rakovinným charakterem. Nápojů s kofeinem by se však měli vyvarovat určití lidé. Velmi důrazně je nedoporučené pití kávy pro osoby s vysokým

krevním tlakem. Negativní vliv má také na těhotné ženy, protože káva zvyšuje krevní tlak a mohla by vést k tvorbě krve se snížením obsahem hemoglobinu (tzv. chudokrevnost).

Další složky kávy

Kofein ale samozřejmě není jedinou látkou obsaženou v kávě. Tato plodina je také důležitým zdrojem antioxidantů, kterých obsahuje až pět krát více, než je jich obsaženo v ovoci. Mezi vlastnosti antioxidantů lze zařadit preventivní účinky proti srdečním chorobám a tvorbu rakovinotvorných látek.

Váží se na škodlivé volné látky, které napadají lidské tkáně a **zneškodňují** je. Vzhledem k faktu, že tyto škodliviny se do lidského těla dostávají např. z cigaretového kouře, znečištěného ovzduší nebo díky nadměrnému vystavování slunečním paprskům je ochrana proti nim velmi důležitá. Káva rovněž obsahuje přes dvě stovky látek, jejichž účinek se do této doby odborníkům nepodařilo určit.

Pěstování kávovníku

Kávovník patří mezi stálezelené rostliny (přes zimní období mu neodpadávají listy). Původně pochází z Etiopie a v současné době je rozšířen na tropická území, jako jsou Brazílie, Madagaskar, Cejlon nebo Afrika. Tato plodina vyžaduje teplé a vlhké podnebí s teplotou kolem 20 stupňů Celsia. Ve větším měřítku jsou pěstovány jen tři odrůdy kávovníku v čele s tzv. kávovníkem arabským. Malé keříky jsou poté, co

dosáhnou přibližně půl metrové výšky vysazovány na plantážích. Nejlépe se jim daří na mírně kyselých půdách. Poté, co kávovník vykveté svými bílými květy se jeho pěstitelé brzy dočkávají plodů v podobě bobulí, které v průběhu zrání mění svou barvu od tmavě zelené k červené. Zralé bobule obsahují dva kávové boby, které se ručně sbírají a praží (20 minut při 230 stupních). Pražená zrna se mohou uchovávat 10 – 12 měsíců, nepražená až 10 let. Z jednoho keře kávovníku se získá po vypražení přibližně půl kilogramu kávy, což je pětina z celkového množství bobulí, které kávovník za rok urodí.

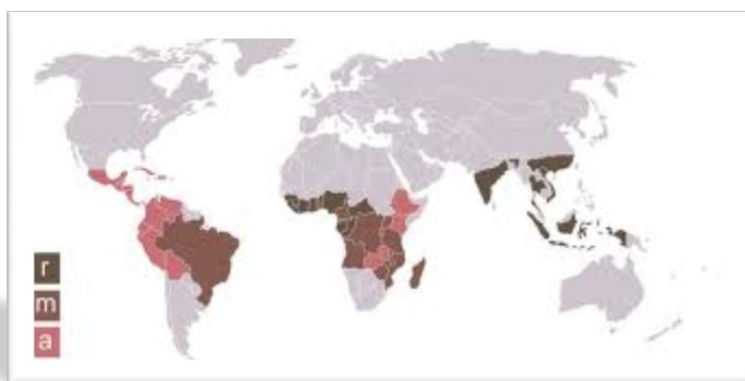
Kávovník jako pokojová rostlina

Kávovník se stává rozšířenou pokojovou rostlinou. Dobře snáší byty s ústředním topením a jeho listy a květy tvoří příjemnou výzdobu pokoje. Pěstuje se jako keř, který dosahuje maximálně tří metrové výšky. V období květenství se na listech tvoří dva až devět spojených květů s bílou či světle žlutou barvou. Jejich vůně je příjemná až jemně neznatelná. Květ se postupně mění v zelený obal, který postupně dozrává. Po jeho otevření spatříme

dvě zrna obalená jemnou blánou a typickou podélnou rýhou. Po jejich upražení se dokonce můžete pokusit o přípravu vlastnoručně vypěstované kávy.

Jedná se o nenáročnou rostlinu, která nevyžaduje žádnou zvláštní péči. Kávovník je ale citlivý na výrazné výkyvy teplot (např. během zimy kdy lidé větrají byt). Vadí mu nedostatek světla, proto je potřeba jej umístit na slunné místo, nejlépe blízko okna. Pozor však na přímé sluneční paprsky, které by mohly popálit citlivou pokožku listů. Téměř nikdy nebývá napadán škůdci, protože je proti nim částečně odolný. Lze ho rozmnožovat vegetativně (řízky apod.) nebo zasazením semen do květináčů s běžně dostupnou zeminou.

Oblasti pěstování kávy

Pražení kávy

Sklad kávy

PODZIM V LESE

Podzim je čas dozrávání a sklizně, čas přípravy na zimu. Začíná v době podzimní rovnodennosti, kdy jsou opět světlo a tma v rovnováze. Tentokrát už ale přibývá stále více tmy. Už během babího léta víme, že něco končí, a začínáme pozorovat náznaky přicházející zimy. V přírodě všechno dozrává, sklízí se plody, které se vyvíjely už od jara. Ptáci odlétají za teplem na jih, zvířata, která přes zimu zůstanou doma, shromažďují zásoby. Rostliny rozsévají svá semena, která budou čekat na příští jaro. Podzim připomíná životní období, kdy člověk sklízí plody své celoživotní práce. Vychoval své děti a vypouští je do světa, tak jako stromy rozsévají svá semena.

Září

Září je měsíc babího léta, čas sklizně a prvních příprav na zimu. Listy stromů se začínají vybarvovat. Kvete vřes, dozrávají bezinky, padají žaludy, v lese najdeme václavky. Odlétají vlaštovky a jiřičky a stěhovat se začíná i většina ostatních tažných ptáků (holubi, čápi, husy, křepelky, ůhýci, rehkové, konipasové, čírky...). Začíná jelení říje, je čas hojnosti, početní stavy většiny živočichů dosahují maxima. Mnoho druhů ptáků se se zkracováním délky dní vydává do teplejších krajů (vlaštovky se například stěhují do Afriky). Tito ptáci by naši mrazivou zimu nepřežili. V teplejších krajích ale nemají tak dobré podmínky pro hnízdění a tak se s jarem zase vracejí k nám.

Říjen

Říjen je měsíc barevných listů, zkracujících se dní a tažných ptáků. Listy stromů a keřů začínají opadávat. Vrcholí odlet ptáků, přilétají hlavní hejna zimujících havranů. Srnci shazují paroží, začíná říje daňků. Mufloni a prasata spásají bukvice, jezevci a plazi upadají v zimní spánek.

Listopad

Listopad je měsícem podzimních plískanic, větrů na strništích a prvních mrazíků. Ze stromů opadávají zbylé listy. Mnoho živočichů se v listopadu ukládá k zimnímu spánku. Mají už vytvořenou tukovou vrstvu a během spánku sníží svou tělesnou teplotu (např. plch na 8°C), zpomalí dech a tep. Zimu u nás prospí např. plši, plšáci, svišti, netopýři a samozřejmě ježci. Ti tráví zimu schoulení v hníždě ze suchého listí. Na jaře jim trvá několik hodin, než své tělo rozhýbají.

PRO ZASMÁNÍ

Vtipy o zvířatech

„Vypij, prosím tě, tento lék,” naléhá manželka na manžela. „Ale vždyť to nám dal zvěrolékař pro psa!” „No vždyť právě! Když tě pes uvidí, možná to vypije i on.”

„Včera jsem viděl běžet zajíce s batohem na zádech!” křičí na celou hospodu podnapilý myslivec. „To nic není, kamaráde,” zvedne se jiný ožrala, „já jsem ho viděl letět!” „A taky měl na zádech batoh?” „Ne, orla!”

Stěžuje si napadený kolemjdoucí majiteli psa: „Pane, váš jezevčík mě kousl do nohy!” „A co má být?” odvěti pejskař s klidem. „Chcete snad, aby vás tak malej pes kousl do oka?”

Malý ježek se na poušti ztratil rodině. Když se ráno našli, ježčí máti se vyptává, zda neměl v noci strach. „Vůbec ne,” odpověděl ježeček hrdě. „Přitulil jsem se ke kaktusu.”

Před obchodem je hrozná fronta, všichni netrpělivě čekají, až otevrou. Najednou přihopká králík, všechny předběhne a hrne se ke dveřím. Jak to vidí medvěd, rozčílí se, popadne ho za uši a vyhodí až na konec fronty. Za chvíli vidí králíka znovu, jak se snaží dostat dopředu. Zase ho vyhodí na konec fronty. Po třetí, když se králík blíží ke dveřím obchodu, bručí si pro sebe: „Já snad dneska neotevřu!”

Označkoval jsi všechny dobytek?” ptá se farmář synka ve výuce. „Označkoval...” odpoví syn. „A měl jsi s tím hodně práce?” zeptá se znovu farmář. „Ani ne... ale se včelami to bylo hrozné...”

Kreslený vtip

DOPLŇOVAČKY

S					
S					
S					
S					
S					
S					

Osamění

Obyvatel sousedního státu

Autor Ferdy mravence

Černobílý pták mající rád lesklé předměty

Často slyšet

Umělci tvořící sochy

V tajence: Jakých ryb je v potoce nejvíce?.....

H						
	H					
H						
	H					
H						
	H					
H						
	H					
H						

Velcí krkavcovití ptáci

Samice hrocha

Velký tropický had

Jihočeská obec (trilogie Slunce seno..)

Trubička z pružného materiálu

Trpkost

Hlubina

Blahobyť

Setina koruny (zdrobněle)

V tajence: Moudří plodí nové myšlenky, blázni je

TRÉNOVÁNÍ PAMĚTI

Hádankový kvíz

1. Na dlouhých řetězech sedačky, jedna se za druhou vesele honí. Závrat' máš větší než z houpačky, pout'ová muzika v uších ti zvoní. Co je to?

- a) kolotoč
- b) trampolína
- c) horská dráha

2. Uprostřed zeleného pole, na místo rukou dvě hole. Na nich staré hadry vlají, straší vrabce v celém kraji. Co je to?

- a) kombajn
- b) auto
- c) strašák

3. Z nízké trávy v hustém lese pán a paní v kloboucích, na houbaře usměje se... V koši však je přejde smích. Co je to?

- a) špičky
- b) houby
- c) bylinky

4. V jejím nitru šumí moře, vlny hladí paty hoře. I ty budeš moři blíž, když ji k uchu přiložíš. Co je to?

- a) kámen z moře
- b) mořský ježek
- c) mušle

5. Kdysi válčil v těžké zbroji, za čest a za dámu svoji. Na přilbě mu chochol vlál, díky vzdával mu sám král. Kdo je to?

- a) drak
- b) rytíř
- c) princ

6. Na větvích mu pestře září ozdoby a svíčky. Úžas budí v dětských tvářích po Štědrý den celičký. Co je to?

- a) strom
- b) vánoční stromeček
- c) dárky

7. Večer ti z ní máma čítávala pohádku na dobrou noc. Moudrost světa je v ní skryta, líbí se ti moc a moc. Co je to?

- a) knížka
- b) DVD
- c) učebnice

8. Chytrá je a mazaná, v kurníku však nezvaná. K jídlu totiž nejvíce chutnají jí slepice. Kdo je to?

- a) kočka
- b) liška
- c) myš

9. Většinou je kulatý, zapíná se do dírky. Přišívá se na šaty. Co je to?

- a) stuha
- b) nitka
- c) knoflík

10. Domeček včelí uprostřed polí sladkého medu je plný. Když včela bodne-au, to to bolí-obranné úkoly plní. Co je to?

- a) les
- b) strom
- c) úl

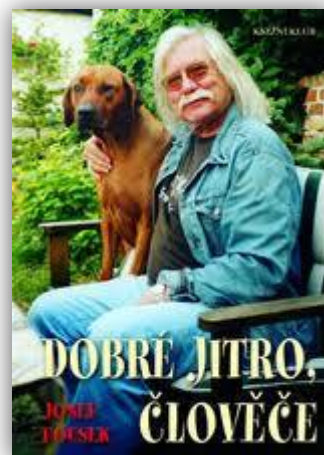
Správné odpovědi:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
A	C	B	C	B	B	A	B	C	C

VYPRÁVĚNÍ JOSEFA FOUSKA

Josef Fousek (* 1939) je český spisovatel, básník, textař, humorista, písničkář, cestovatel a fotograf.

Na stránkách našeho časopisu jste již měli možnost přečíst si pár povídek od pana Fouska. V tomto čísle jsem pro vás vybrala tři krátké povídky z knihy tohoto spisovatele, která se nazývá **Dobré jitro člověče**.

POŠMOURNÝ DEN

Jsou takové dny. Nemastné, neslané, kdy se někam vytratí všechna energie a chuť k jakékoli činnosti. Nikoli, nejsou to deprese a stresy, které bývají spojené s beznadějí a nechutí k životu. To by už spadalo do hájemství psychiatra. Mluvím o dnech, které nejdu nikam zařadit. Jsou možná ovlivněny počasím, dopisem, setkáním s někým, uhranutím? Nevím. Ty dny nejsou na štěstí časté. V ten čas mne nezajímá politika, literatura, veškeré umění a nedokážu na líci vykouzlit úsměv. Vstávám, pohlédnu z okna, nerad se myji, vlasy přejedu dvakrát hřebenem, sním rohlík a ani si neohřeji čaj. Ženu sotva pozdravím, telefon mne rozčiluje, a z mého hlasu je cítit nezájem. Vycházím do sídliště s notesem a vím, že nenapíši ani čárku, natož báseň nebo fejeton. Inspirace je zardoušena. Kde najít příčinu? Kde je zakopaný pes? V čem to vězí? Je to jarní únavou? Důsledek nemoci? Uvědomění si stáří? Ztráty víry v budoucnost? Nevím. Nikdy jsem nenalezl odpověď. Možná, někde ve skrytu duše, se rozbil džbán s nadějí, že bude jednou slušný a milý svět. Že se zbavíme svých hříchů, malosti, sobeckosti... Také by mohlo být příčinou hoře nad tím, že si nemohu nijak svůj život prodloužit, že zkrátka jedu poslední kilometry na trati Život. V ty dni jdu téměř při zdi, jako bych se styděl za svou přítomnost v tomhle světě, v téhle ulici. Možná, že tyto dny vznikají z obrovské lásky k životu, který se krátí jako knot u lampy. Ten knot je originál a nedá se vyměnit ani koupit. Na rohu u hotelu Kladno zastavuje auto. Řidička vyndává z kufru skládací invalidní vozík. Naklání se do vozu a v náruči má usmívajícího se mladého kluka. Posazuje ho na vozík. Něco asi svému synovi říká a ten se upřímně zasměje. Zastavují u květinářství. Žena vychází s velkým pugétem zlatého deště a podává jej synovi. Vracejí se k autu. Když kolem mne projížděli, kluk pozvedl kytici, usmál se a zamával. Opětoval jsem pozdrav a zastyděl jsem se za svou poraženeckou náladu. Koupil jsem své ženě růži a doma jsem si otevřel červené víno.

„Pepíku, ty máš nálady proměnlivý jako počasí,“ divila se Jarmila. „Usmíváš se, jako kdybys vyhrál milion!“ „To zavinil zlatej déšť!“ Řekl jsem své ženě. Venku začalo drobounce pršet. Myslel jsem na Kačenku Gomolovou, dceru mých přátel, která se nikdy ze svého vozíku nedotkla nohou země, a když mne spatří, směje se a říká mi: „Strejdo Fousku, zazpívej mi písničku.“

SETKÁNÍ V ČEKÁRNĚ

Vyběhl jsem dvě patra. Jen tak, z radosti. Poháněla mne vzpomínka z včerejšího „křtu“ knihy Na cestách s anděly v Paláci knih v Luxoru na Václavském náměstí. Radost dodává sílu duši a tělu. Udýchán jsem usedl do koženého křesla v čekárně interny. Pokaždé, když čekám na výsledky vyšetření, jímá mne neklid. Odběr krve ukáže všechno to, co je skryto uvnitř našich křehkých tělesných schránek. Straší mne slova – cholesterol, tuky, výše tlaku, cukr a jiné termíny, které provází stárnoucí generaci. Hovorů v čekárnách se bojím. Pokaždé se dozvím, že nemocí, které nás mohou potkat, je nespočet. Bojím se, že si je vsugeruji. Slova nejsou infekční, ale duše se dá nakazit. Je těžké nalézt sílu k úniku chmur, které se na nás valí z médií, z úst hypochondrů... Jsem narozen v rybách a to prý je znamení citlivých, sebestředných a nejistých jedinců. A čekárna mlčí. Jen záclony se tiše chvějí, venku občas zapláče siréna sanitek, hlaholí hlasy sester a ozvěnou se vracejí do vysokých stropů prastaré nemocnice. Bezmyšlenkovitě prohlížím časopisy zdravotníků a rychle je odkládám, když spatřím srdce v průřezu. Nemusím vědět, jak vypadá srdce po by-passu. Nosím jej ve vlastní hrudi. Na stolečku se na mne usmívá neznámá květina. Dámy v čekárně mlčí. Připadám si jako v rezervaci soukromí. Vchází starý, ale čilý muž. „Dobrý den, přátelé,“ říká, jako by nás znal staletí, „to je dneska pěkný počasíčko, že?“ Přikyvuji. Jinak všichni mlčí. Muž usedl a pokračoval: „Dneska jsem vyšel schody bez zastavení. Jen srdce se mi rozbušilo. Ale to je jedno. Celej den budu mít dobrou náladu. Zvedli už zase nájem, ale mně to nevadí. Dokavad' může člověk jedno pivo denně, má vyhráno!“ Muž vyndal z popraskané aktovky svačinu zabalenou v balicím papíru, začal ukusovat chléb a přitom vysvětloval: „Mám chleba namazanej kremžskou hořčicí. Mám tuhle pochoutku rád odmalička.“ Otevřel umělohmotnou láhev od kokakoly a zhluboka se napil. „Vařím si heřmánkovéj čaj. Ten hojí. Můj pes Brambůrek ho má rád taky.“ „Proč jste mu dal tak divný jméno?“ Ozvala se poprvé dáma s parukou a s odznakem

modrého ptáka na svetříku. „Našel jsem toho pejsánka v krabici od brambůrků u popelnice,“ usmál se šťastně a přistoupil k zasklené knihovničce vedle dveří ordinace. Vytáhl silnou knihu a četl nahlas: „Churchill“. Vrátil ji zpátky se slovy: „Je to moc silná knížka!“ Objevila se sestra a zeptala se muže: „Ke komu jdete?“ Muž zakroutil hlavou: „K nikomu. Co bych tady dělal, jen tu svačím a rozhlížím se. Abych poznal, jak to vypadá, když je člověk nemocnej. Je mi osmdesát šest let a možná sem začnu chodit. Ještě nikdy jsem nemarodil. Jen jednou, když mi bylo asi deset let. Přivřel jsem si palec ve dveřích a trhali mi nehet.“ Muž se zvedl, řekl udivené sestře – Na shledanou – a nám pokynul rukou: „Je to tady hezký. Hlavně aby tu dělali heřmánkový čaj. Ten hojí!“ Ve dveřích se ještě ohlédl a loučil se, jako by se omlouval: „Musím jít. Brambůrek by kňučel.“ Vyhlédl jsem z okna nemocniční chodby. Majitel Brambůrka pomalu kráčel k vrátnici nemocnice, pojednou se zastavil a bylo vidět, že se snaží zapískat. Marně špulil rty, a tak si je začal jazykem olizovat. Pískání se mu nezdařilo. Mávl rukou a klidně odcházel. Nevím, proč mi vrtalo hlavou, jakou melodii si chtěl ten muž zapískat. V duchu jsem si říkal, že až přijdu domů, uvařím si heřmánkový čaj a namažu si chléb kremžskou hořčicí. A také jsem pochopil, že ten muž je ve své naivnosti mnohem šťastnější než kdokoli z nás, kteří se ženeme za všemožnými cíly a říkáme, že nemáme čas. Možná, že svého věku bez chorob nedosáhl zásluhou heřmánkového čaje, ale tím, že nosí bezelstnost a pokoru v duši.

SENIORSKÉ ZAMYŠLENÍ

Slovo senior vyznívá téměř cizojazyčně. My v Česku říkáme důchodce neboli penzista. Uplynulé roky, prožité šťastně, ve starostech, v lásce, se smůlou i štěstím, s nadějí, s nemocemi, v měnících se režimech, a pokaždé s obavami. Jistota ke slovu Život nepatří. Možná, že bychom byli s jistotou nešťastni, ačkoli po ní kolikráté toužíme. Pomyslná jistota člověka uspává, zastavuje a místo toho, abychom se dávali člověčí cestou plnou výmolů, krásných zážitků, proher i výher, utápěli bychom se asi v zápeční jistotě. „Jednou jsi dole, jednou nahoře...“ Píseň pánů Voskovce a Wericha nalhala a nelže. Snad jen v tom, že to místo nahoře oplývá štěstím. Jdeme tou krátkou cestou k horizontu a zdá se nám, že hodiny běží rychleji. Přibývá chorob, ubývá přátel,

přibývá holí, ubývá dalek a nestačíme chápat záplavu nových, prý moderních věcí – počítače, cizojazyčné názvy – rodná řeč je plná nepochopitelných slov, mění se ulice, politika ... jen člověk stárne stejně rychle a trvale. Neběduji! Berme to s nadhledem. To, co nás nyní souží a plní nám mysl, čeká každého, kdo přijde po nás a nyní nás míjí svižným krokem. Je smutně legrační nadávat na zkaženou mládež. Vše, co tu užívá, je dílem minulých generací, tedy i nás. Přejme dětem a vnukům, aby měli dobrý život, aby se nevzdávali na té cestě, která je vždy podobná té předešlé. Chovejme se tak, aby na nás nevzpomínali jako na žlučovitě škarohlídky, nerudné dědky a babky. My máme vrásky, zkušenosti, leccos nás trápí, ale naše srdce jsou stále mladá. Jen mysl nám stárne a zapomínáme, jací jsme byli. Kárání, neustálím rádcovstvím, spíláním, zdůrazňováním, že my jsme byli lepší, ušlechtilejší, morálnější... Nelžeme si! V každé době se musí člověk trochu schovávat do své intimní, soukromé ulity. Nejsem jiný. Občas zapomenu na rozum a rozčiluji se, radím, poučuji, ve snaze pomoci svým dětem a vnoučkům. Vím, že jsme kolikrát nevlídní a zaujatí z lásky k dětem, které milujeme, ale v té chvíli si uvědomím, že je to také z důvodů bezmoci zastavit ten neúprosný čas. Je to hořkost nad neodvratným koncem mládí, nad ztrátou sil. Nemoci, které se k nám s příchodem podzimu života stěhují, nám na náladě nepřidávají. Nejtěžší je být přísný, ale spravedlivý! Nehledám jen špatnost ve všem a v každém. Snažím se nalézt příčinu. Pokouším se dívat na okolní Svět jako na divadlo, kde už nehrajeme hlavní role ve hře Život, pro kterou jsme všichni bez rozdílu psali scénář. Pokaždé. Když podlehnou emocím a barvím své kázání chmurnou barvou, vzpomenu si, co čeká asi mladou generaci v budoucnu, a držím oba palce, aby ji čekalo jenom to lepší. Buďme na sebe vlídní. Pomáhejme a neubližujme. Kyselé okurky jsou dobré na kocovinu. Ale když je kyselý člověk, kocovina trvá stále.

